

Управління освіти і науки
Волинської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад вищої освіти
«Луцький педагогічний інститут»
Волинської обласної ради
Факультет дошкільної освіти та музичного мистецтва
Кафедра музичного мистецтва

**Навчально-методичне забезпечення
Освітнього компоненту «Інструментальна підготовка»
Інструктивний матеріал (баян) для здобувачів вищої
та фахової передвищої освіти**

Укладачі : Скакальська З. Є., Рокош В. Й., Коцюрба Б. Б., Суворов В. О.

Луцьк 2026

УДК 378.016:780.647.2-043.61(083.13)

Н15

Розглянуто на засіданні кафедри музичного мистецтва Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради

(протокол №4 від 14.01.2026)

Друкується за ухвалою науково-методичної ради мистецтва Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради

(протокол №6 від 21.01.2026)

Рецензенти:

Охманюк В., заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор, декан факультету культури і мистецтв ВНУ імені Лесі Українки

Регуліч І., кандидатка мистецтвознавства, начальниця навчального відділу, старша викладачка кафедри музичного мистецтва КЗВО «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради

Укладачі :

Скакальська З. Є., викладач баяна (акордеона) кафедри музичного мистецтва

Рокош В. Й., викладач баяна (акордеона) кафедри музичного мистецтва

Коцюрба Б. Б., викладач баяна (акордеона) кафедри музичного мистецтва

Суворов В. О., викладач баяна (акордеона) кафедри музичного мистецтва

Н15 Навчально-методичне забезпечення освітнього компоненту «Інструментальна підготовка» інструктивний матеріал (баян) для здобувачів вищої та фахової передвищої освіти/укл : Скакальська З.Є., Рокош В.Й., Коцюрба Б. Б, Суворов В.О. Луцьк, ФОП Мажула Ю.М., 2026. 84с.

Навчально-методичне забезпечення освітнього компоненту «Інструментальна підготовка» інструктивний матеріал (баян) для здобувачів вищої та фахової передвищої освіти. Видання спрямоване на формування цілісної системи виконавських навичок баяніста з врахуванням специфіки і конструктивних особливостей інструменту, розвиток технічної майстерності та виховання свідомого ставлення до освітнього процесу на різних курсах навчання.

Воно ґрунтується на принципах послідовності, доступності та поступового ускладнення навчального матеріалу відповідно до рівня підготовки студентів та вимог освітньої програми.

© КЗВО «Луцький педагогічний інститут» ВОР, 2026 рік

Зміст

1. Передмова.....	4
2. Основні позиції кисті правої руки.....	6
3. Розділ I. Курс I. Постановка виконавського апарату, освоєння початкових навичок гри на інструменті. Інструктивно-технічна підготовка.....	9
3.1 I семестр. Постановка виконавського апарату, освоєння елементарних аплікатурних формул, навичок міховедення та звукоутворення.....	9
3.2 Колоквіум (основні категорії зв'язності, штрихи та їх види).....	10
3.3 Правильна організація виконавського апарату у грі гами C-Dur, коротке та довге арпеджіо, акорди.....	18
3.4 II семестр. Гами G-Dur, F-Dur, короткі та довгі арпеджіо, акорди.....	26
3.5 Колоквіум (динамічні відтінки, класифікація темпів).....	33
4. Розділ II. Курс II. Інструктивно-технічна підготовка.....	34
4.1 III семестр. Технічна вправність в рухливому виконанні гам C-Dur, G-Dur, F-Dur терціями	34
4.2 Колоквіум (агогічні відхилення, класифікація).....	41
4.3 IV семестр. Координації всіх ланок виконавського апарату в гама a-moll (гармонічний, мелодичний), короткі та довгі арпеджіо, акорди.....	46
4.4 Колоквіум (характерні позначки).....	49
5. Розділ III. Курс III. Інструктивно-технічна підготовка.....	50
5.1 V семестр. Оволодіння різними елементами техніки у швидких темпах в гамах e-moll, d-moll (гармонічний, мелодичний), гами мажорні секстами, короткі та довгі арпеджіо, акорди.....	50
5.2 Колоквіум (мелізми, їх види, класифікація).....	62
5.3 VI семестр. Досягнення вправності у швидких темпах в мажорних і мінорних гамах октавами.....	63
5.4 Колоквіум (характерні прийоми гри та способи їх виконання).....	66
6. Додаток. Етюди на різні види технічних навичок та умінь.....	69
7. Список використаних джерел.....	80

Передмова

Теорія та практика підготовки вчителів музичного мистецтва закладів загальної середньої освіти вимагає оновлення і вдосконалення різних сторін педагогічного процесу відповідно до сучасних реалій. Сучасні вимоги до підготовки фахівців музичного мистецтва в вищих і фахових передвищих закладах передбачають багатоаспектність підготовки. Робота вчителя музичного мистецтва обумовлюється необхідністю організації та проведення різних видів мистецької діяльності з учнями, що потребує не лише глибоких знань, а й певного рівня виконавської майстерності. Тому перед викладачами постає необхідність пошуку поліпшення підготовки техніко-виконавської діяльності здобувача освіти при грі на музичному інструменті (баян).

«Інструментальна підготовка» є складовою частиною навчальних дисциплін професійно-практичної підготовки, тому покликана створити умови для поглибленого виховання музиканта-виконавця, надати можливості набуттю суто професійних навичок, які б забезпечили якісну підготовку студентів, їхню конкурентоспроможність на національному та міжнародному ринках праці.

Навчально-методичне забезпечення освітнього компоненту «Інструментальна підготовка» інструктивний матеріал (баян) для здобувачів вищої та фахової передвищої освіти зорієнтоване на програмно-методичний супровід навчально-виховного процесу у підготовці здобувачів освіти згідно семестрових вимог. В *першому розділі* представлені певні вимоги як практичного так і теоретичного матеріалу, необхідного для обов'язкового засвоєння в перший рік навчання. У *другому розділі* міститься інструктивно-технічний матеріал для другого року навчання здобувачами освіти. *Третій розділ* відведено вивченню технічного матеріалу для третього курсу. У розділі *Додаток* ми пропонуємо етюди, які можна використовувати для закріплення певних навичок та умінь в залежності від рівня та ступеня готовності здобувача освіти.

Метою посібника є надання здобувачам освіти знань, практичних умінь та навичок з техніко-виконавської майстерності, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

Підготовка техніко-виконавської майстерності в закладах вищої та фахової передвищої освіти включає специфіку навчання гри на баяні і полягає в тому, що володіння клавіатурами потребує навички орієнтування на них «в сліпу», тому так важливе для студентів опанування прийомами контактування клавіатурою, які

сприяють доцільності координованості ігрових рухів. Техніко-виконавська майстерність є досить багатоскладовою. Саме завдяки їй можна відобразити рівень звучання композиторського задуму в якісній інтерпретації музичного твору.

Розвиток технічно-виконавської майстерності, де однією з умов є формування витривалості виконавця під час гри, включає: правильність організації ігрового апарату, вільність рук, уміння протистояти різного виду м'язовим затисненням. Дуже важливим є те, щоб здобувач освіти засвоїв, що робота над технікою не є самоціллю, вона завжди відбувається заради відтворення музичного твору, тому навчання слід проводити так, щоб у свідомості майбутнього фахівця були нероздільні зміст і настрій музики, технічні прийоми за допомогою яких можливо цей зміст передати.

З метою розвитку техніко-виконавської майстерності здобувачами освіти інституту в практиці роботи широко використовується різноманітний нотний матеріал: вправи та гами різними штрихами з групуванням нот по вісім, дванадцять та шістнадцять нот зі зміною руху міху на «зжим» або «розжим». Спираючись на особистий досвід та досвід провідних педагогів-баяністів, ми можемо стверджувати, що це дуже цінний, універсальний, надієвіший матеріал, який дає можливість для засвоєння майже всієї техніки баяніста, тому що кожна мелодія складається: або з гамоподібної, або з арпеджіоподібної послідовності звуків, або ж з поєднання їх обох. А повсякденне тренування на гамах, вправах та етюдах допомагатиме тримати в «формі» виконавський апарат, тобто зберігати рухливість і еластичність в руках та пальцях, що сприятиме швидшому вивченню творів. Таким чином, набуття техніки, її органічне використання в художньому матеріалі є невід'ємною складовою професійного зростання здобувача освіти.

Аналіз літератури та власного досвіду роботи дозволяють нам стверджувати, що розвиток технічної майстерності в системі підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва веде до найвищого ступеня володіння техніко-руховими навичками на музичному інструменті. Для його розвитку в процесі роботи звертаємось як до нових сучасних надходжень, так і до сталого технічного матеріалу.